

Martijn Epskamp

T.a.v.
Commissie Onderwijs en Samenleving
Gemeente Leiden

Betreft: begeleidende brief bij inspraak per video in de Commissie Onderwijs en Samenleving op 22 september 2020, over het onderwerp inrichtingsvoorstel wijk sportpark Roomburgerpark.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Als bewoner van Leiden heb ik mij bij de griffie aangemeld, om met een opgenomen video in te spreken bij de Commissie Onderwijs en Samenleving op 22 september 2020, over het onderwerp inrichtingsvoorstel wijk sportpark Roomburgerpark. Omdat mijn betoog per video gebaseerd is op feiten en cijfers, hecht ik eraan die gegevens en mijn analyse daarvan met u te delen. Een video van vijf minuten (de maximaal toegestane tijd voor inspreken per video) biedt daartoe onvoldoende ruimte. Daarom zend ik u deze begeleidende brief, waarmee ik mijn betoog onderbouw. Hiermee wil ik duidelijk maken, dat mijn inspreken niet “zomaar” een mening betreft, maar gebaseerd is op een gefundeerde analyse van beschikbare data.

Ik geef toestemming deze brief, indien door u gewenst of vereist in verband met regels voor inspreken, openbaar te publiceren.

Met mijn inspraak hoop ik u te overtuigen, niet akkoord te gaan met de vaststelling van het inrichtingsvoorstel wijk sportpark Roomburgerpark. Het inrichtingsvoorstel draait om het plan een extra hockeyveld in het Roomburgerpark aan te leggen. Hoewel ik sport in onze gemeente toejuich, ben ik om verschillende redenen tegen een extra hockeyveld in het Roomburgerpark. Veel van die redenen zijn al door anderen benoemt, waaronder de hoge kosten van een extra veld en de nadelige gevolgen van een extra veld voor de natuur in het park.

Met mijn inspraak richt ik mij op één fundamenteel punt. Dat punt is, dat het voor de hockeysport en voor Leidenaren die willen hockeyen, niet nodig is een extra hockeyveld aan te leggen. Er zijn namelijk in Leiden en de buurgemeenten voldoende hockeyvelden om aan de vraag van hockeyers te voldoen. En die vraag naar hockeyvelden gaat in de toekomst eerder afnemen dan toenemen, omdat het aantal hockeyers daalt. Dat zijn feiten die ik in deze brief met cijfers onderbouw.

De twee belangrijkste bronnen van informatie waarop ik mij baseer, zijn openbaar toegankelijke cijfers van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) en informatie uit een Wob-verzoek van een bewoner van Leiden. In mijn brief verwijs ik met verschillende voetnoten naar deze bronnen. De door mij gebruikte informatie uit het Wob-verzoek is te vinden op de website van

de stichting Vrienden van het Roomburgerpark, via de volgende link:

<https://roomburgerpark.nl/roomburgerpark.nl/download/wr-4-a/?wpdmdl=3373&refresh=5e01fdc431b3e1577188804>.

Ik heb met de stichting Vrienden van het Roomburgerpark mijn analyse en conclusie gedeeld.

Het vervolg van mijn brief bestaat uit vier genummerde onderdelen.

1. De cijfers in het haalbaarheidsonderzoek kloppen niet

In het Roomburgerpark bevinden zich momenteel drie hockeyvelden: de velden van de hockeyclub LHC Roomburg. Om te bepalen of het nodig is een extra hockeyveld in het Roomburgerpark aan te leggen, is het belangrijk te weten in hoeverre het huidige aantal van drie velden voldoende of onvoldoende is voor de hockeyactiviteiten van LHC Roomburg, nu en in de toekomst.

Het idee dat LHC Roomburg een extra hockeyveld nodig heeft, heeft Gemeente Leiden willen onderbouwen met het Haalbaarheidsonderzoek Wijkspportpark Roomburgerpark (11 april 2019).¹ Daarin wordt, op basis van een rekenmodel van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB), gesuggereerd dat de behoefte aan hockeyvelden in Leiden tot 2025 flink zal groeien. Uit bladzijde 7 van het haalbaarheidsonderzoek valt af te leiden, dat het haalbaarheidsonderzoek uitgaat van de prognose, dat het aantal leden van LHC Roomburg tussen 2017 en 2025 zal groeien met 38 procent.²

Op het gebruik van het rekenmodel van de KNHB en de uitkomsten ervan, is veel af te dingen. Ten eerste wordt het rekenmodel in het haalbaarheidsonderzoek oneigenlijk gebruikt. Het model is niet bedoeld om een realistische voorspelling te geven van het aantal hockeyclubleden of veldbehoefte in de toekomst. In plaats daarvan is het bedoeld - zo blijkt uit de toelichting van de KNHB op het model in bijlage IV van het haalbaarheidsonderzoek – als schatting van de groeipotentie van de hockeysport, als de hockeysport zelf intensief op groei gaat sturen en hockeyclubs voldoende capaciteit hebben. Met andere woorden, de uitkomst van dit model voor het haalbaarheidsonderzoek, is niet meer dan een theoretisch maximum van wat heel misschien mogelijk zou zijn, indien alle externe factoren meezitten en LHC Roomburg actief aan de slag gaat om zo'n groot mogelijke club te worden.

Ten tweede leidt de manier waarop het model technisch in elkaar steekt, bijna altijd tot de conclusie, dat de hockeysport en daarmee de veldbehoefte zal groeien. Een realistisch groeiprognosemodel zou ook tot een conclusie moeten kunnen leiden, dat het aantal hockeyers gelijk blijft of gaat afnemen. Het model van de KNHB geeft echter altijd groei als uitkomst, tenzij de bevolking drastisch afneemt. In het kader op pagina 4 licht ik dit toe.

---

¹ <https://roomburgerpark.nl/roomburgerpark.nl/download/rapportage-haalbaarheidsonderzoek-wijkspportpark-roomburg-2019/?wpdmdl=4172&refresh=5f5778551c4671599567957>

² Het aantal leden van LHC Roomburg in 2017 is niet vermeld in het Haalbaarheidsonderzoek, maar bedroeg 1.301 volgens de met het Wob-verzoek verkregen informatie. Het haalbaarheidsonderzoek gaat uit van 1.790 leden in 2025. Een groei van 1.301 naar 1.790 is een groei van 38 procent.

Ten derde kan nu, in 2020 met terugwerkende kracht, worden geconstateerd dat het aantal leden van Roomburg lang niet zo hard groeit als de groei waar het haalbaarheidsonderzoek van uitgaat. Het haalbaarheidsonderzoek schatte uit te komen op 1.438 leden in 2019, een groei van 11% ten opzichte van 2017. Uit data op de site van de KNHB blijkt echter dat Roomburg in oktober 2019 1.350 leden had, slechts 4% meer dan in 2017.³

Dit alles brengt mij tot de conclusie, dat de groeiprognose in het haalbaarheidsonderzoek op drijf hout is gebaseerd. De gebruikte methode is ongeschikt voor zo'n prognose. Als het aantal leden (en daarmee de veldbehoefte) van LHC Roomburg al verder gaat groeien, dan lang niet zo hard als het haalbaarheidsonderzoek doet voorkomen.

Overigens zijn er wel degelijk methodes die beter geschikt zijn om een inschatting te maken van toekomstige veldbehoefte voor hockey. Zie bijvoorbeeld een onderzoek naar de ruimtebehoefte voor hockey in de regio Utrecht⁴, waar de KNHB ook aan mee heeft gewerkt. Dat onderzoek hanteert een veel realistischere prognosemethode, die uitgaat van bestaande ledenaantallen, waarop groei of krimp wordt berekend op basis van verwachte demografische ontwikkelingen en de regionale trend in de ontwikkeling van het aantal KNHB leden.

---

³ <https://www.knhb.nl/clubs>

⁴ Ruimte voor hockey in de regio Utrecht 2016 – 2035. Een vraag-aanbod analyse. Mulier Instituut. Utrecht, 2016. Zie <https://sportzaken.pro/wp-content/uploads/2016/10/onderzoek-door-het-Mulier-Instituut.pdf>

Nadere toelichting bij mijn kritiek op het haalbaarheidsonderzoek

De cijfers die zijn ingevoerd in het KNHB rekenmodel ten behoeve van het haalbaarheidsonderzoek, zijn niet opgenomen in het haalbaarheidsonderzoek en zijn mij dus niet bekend. Aan de hand van bijlage IV van het haalbaarheidsonderzoek is echter wel de logica van het rekenmodel te volgen. Het rekenmodel is behoorlijk complex. In het model wordt rekening gehouden met onder meer verschillen tussen leeftijdsgroepen en postcodegebieden en met bevolkingsontwikkelingen.

De kern van het model, en hetgeen hier belangrijk is, is echter hetgeen in bijlage IV van het haalbaarheidsonderzoek vermeld staat in de laatste alinea van stap 5: “De potentiële groei in penetratie per postcode en leeftijdsgroep is gedefinieerd als het verschil tussen de gewogen gemiddelde penetratie van de groep erboven en de huidige penetratie binnen de postcode”. Met de term “penetratie” bedoelt met het percentage van de bevolking dat lid is van de KNHB. Met de “groep erboven” bedoelt men: als je verschillende groepen van postcodegebieden rangschikt van hoge tot lage penetratiegraad, dan is de “groep erboven” de groep die één positie hoger op de ranglijst staat.

Wat dit betekent voor het haalbaarheidsonderzoek, illustreer ik aan de hand van een eenvoudig, fictief voorbeeld. Stel, er zijn vier groepen van postcodegebieden: Leiden, Den Haag, Voorschoten en Wassenaar. In Leiden is 5% van de inwoners lid van de KNHB, in Den Haag is dat 4%, in Voorschoten is dat 7% en in Wassenaar is dat 8%. Het rekenmodel gaat er vanuit, dat de groeipotentie van Leiden in dit geval het ledenpercentage van Voorschoten (7%) minus het ledenpercentage van Leiden (5%) is. Als je namelijk de vier gemeenten op volgorde zet van hoog naar laag percentage, dan komt Voorschoten boven Leiden te staan. Stel, Leiden heeft nu 1.000 KNHB leden. Het KNHB model veronderstelt dan dat het aantal leden in Leiden kan groeien tot $(1.000 * 7 / 5) = 1.400$ leden.

Wat dit voorbeeld duidelijk maakt is, dat als het rekenmodel wordt toegepast zoals dat in het haalbaarheidsonderzoek is gedaan, de conclusie altijd zal zijn, dat de behoefte van hockeyvelden toeneemt. Er wordt dan namelijk vanuit gegaan, dat er in de toekomst in Leiden meer hockeyvelden nodig zijn, omdat het percentage hockeyers op dit moment op een andere plek groter is dan in Leiden. Dat is natuurlijk een bijzonder merkwaardige redenering!

Belangrijke kanttekening hierbij is wel, dat mijn rekenvoorbeeld geen rekening houdt met bevolkingsgroei. Echter, de bevolkingsprognose van Leiden gaat uit van een groei van het aantal inwoners tot 132.600 in 2025.⁵ Dat is een groei van 7 procent ten opzichte van de 123.753 in 2017. Enkel op basis van bevolkingsgroei, zou een schatting van de groei van de hockeybehoefte van 7 procent tussen 2017 en 2025 dus niet onredelijk zijn. Dat percentage staat natuurlijk niet in verhouding tot de prognose van 38 procent groei (!) in deze periode waarop gerekend wordt in het haalbaarheidsonderzoek.

---

⁵ Bevolkingsprognose Leiden, 2020-2050. Evenals het aantal inwoners in 2017, te vinden op leiden.incijfers.nl.

2. Het aantal hockeyvelden in Leiden en de buurgemeenten is voldoende om aan de behoefte van hockeyers in de Leidse regio te voldoen

Dat er binnen de gemeentegrenzen van Leiden weinig hockeyvelden zijn in verhouding tot het aantal Leidse hockeyers, leidt geen twijfel. Naast de drie velden van Roomburg beschikt alleen de studentenvereniging Thor over een hockeyveld.

Leiden wordt echter omringd door drie gemeenten met eigen hockeyclubs: Oegstgeest (LOHC), Voorschoten (Forescate) en Leiderdorp (Alecto). De in totaal veertien hockeyvelden van die clubs liggen alle binnen een kwartier fietsen van de Leidse binnenstad, een alleszins redelijke reisafstand voor veel sporters. Dat blijkt wel uit het feit dat veel leden van Forescate, Alecto en LOHC Leidenaren zijn.⁶

Leiden is een drukke stad met weinig ruimte. De stad wordt omringd door verschillende gemeenten die aan de stad zijn vastgebouwd en voor allerlei faciliteiten (zoals winkels en uitgaansgelegenheden) van de stad gebruik maken. Daarom is het logisch de verhouding tussen vraag en aanbod van sportfaciliteiten te bekijken op tenminste agglomeratieniveau en niet op gemeenteniveau.

De informatie die is verkregen met het eerder genoemde Wob-verzoek, bevat cijfers van de KNHB over het aantal leden en velden van hockeyclubs en het hockeyveldtekort/-overschot in Leiden en omgeving in 2017. Een aantal belangrijke cijfers heb ik hieronder op een rij gezet. (Verderop ga ik in op hoe de cijfers uit 2017 zich verhouden tot meer recente cijfers.)

Tabel 1: Gegevens hockeyclubs Leiden e.o. per 2017

Club	Leden	Velden	Veldtekort/-overschot*		
			Zaterdag 50%	Zaterdag 60%	Zondag
Alecto (Leiderdorp)	1.304	4	0,48	-0,19	1,82
Forescate (Voorschoten)	1.310	4	-0,04	-0,82	2,74
LOHC (Oegstgeest)	2.317	6	0,71	-0,35	2,46
Roomburg (Leiden)	1.301	3	-0,51	-1,22	0,75
Thor (Leiden)	222	1			0,19
Totaal	6.454	18	0,64	-2,58	7,96

*Een positief cijfer betekent een veldoverschot, een negatief cijfer een veldtekort. "Zaterdag 50%" wil zeggen dat op zaterdag de helft van de hockeywedstrijden uit en de andere helft thuis plaatsvindt. "Zaterdag 60%" wil zeggen dat op zaterdag 60% van de hockeywedstrijden uit en 40% thuis plaatsvindt.

Uit de tabel blijkt, dat het aantal van achttien hockeyvelden in Leiden en omgeving, in 2017 ruim voldoende was voor hockeywedstrijden op zondag en ook voldoende was voor wedstrijden op zaterdag onder de "50% norm" van de KNHB. Op zondag was er in de Leidse agglomeratie per saldo een overschot van bijna acht (!) hockeyvelden volgens de KNHB normen. Op zaterdag was

⁶ De fietsafstand naar verschillende hockeyclubs is berekend met Google Maps. Het aantal hockeyvelden per club en de verdeling van Leidse KNHB leden over verschillende clubs betreft informatie verkregen met het Wob-verzoek.

er per saldo een overschot van 0,64 hockeyvelden, uitgaande van een gelijk aantal uit- en thuiswedstrijden. Weliswaar hadden de clubs Forescate en LHC Roomburg in 2017 volgens de 50% norm een (klein) veldtekort, maar op het niveau van de Leidse agglomeratie werd dit tekort ruimschoots gecompenseerd door veldoverschotten bij Alecto en LOHC.

Alleen onder de strengere 60% norm van de KNHB was er in 2017 sprake van een tekort van 2,58 velden op zaterdag. Toepassing van die norm betekent, dat elke hockeyclub 20 procent⁷ extra veldruimte moeten aanhouden, voor het geval op een zaterdag 60 procent van de wedstrijden thuis en slechts 40 procent uit wordt gespeeld. Het toepassen van die norm op regionaal niveau of nationaal niveau betekent, dat altijd minstens 20 procent van alle hockeyvelden ongebruikt blijft, zelfs op de drukste zaterdagen. Dat lijkt mij een bijzonder inefficiënte manier van ruimte- en voorzieningengebruik. In het haalbaarheidsonderzoek hanteert de gemeente overigens ook de 50% norm, en niet de 60% norm.

Nu de vergelijking met de huidige situatie. Zoals gezegd hebben de cijfers in de voorgaande tabel betrekking op 2017, toen de vijf hockeyclubs in Leiden en omgeving samen 6.454 leden hadden. Op de website van de KNHB zijn ook cijfers te vinden over het aantal leden per hockeyclub op peildatum 31 oktober 2019. In de volgende tabel heb ik die naast de ledenaantallen van 2017 gezet. Daaronder heb ik tevens het totale aantal KNHB leden in Nederland in 2017 en 2019 gezet.⁸

Tabel 2: Ledenaantallen hockeyclubs Leiden e.o. in 2017 en 2019

	2017	2019	% mutatie 2017-2019
Alecto (Leiderdorp)	1.304	1.199	-8%
Forescate (Voorschoten)	1.310	1.306	0%
LOHC (Oegstgeest)	2.317	2.160	-7%
Roomburg (Leiden)	1.301	1.350	4%
Thor (Leiden)	222	135	-39%
Totaal Leiden en omgeving	6.454	6.150	-5%
Totaal Nederland	254.032	244.013	-4%

De belangrijkste conclusie uit de tabel: het aantal hockeyers daalt, zowel binnen de Leidse regio als nationaal. Veel clubs zijn de afgelopen jaren meer leden kwijtgeraakt dan erbij gekomen zijn. Bij de vijf hockeyclubs in Leiden en omgeving, is het aantal leden in twee jaar tijd met in totaal 5 procent gedaald. Dat bij LHC Roomburg het aantal leden met 4 procent is toegenomen, is een uitzondering op de regel.

De cijfers van de KNHB geven geen aanleiding te veronderstellen, dat de dalende trend van het aantal hockeyers in de regio Leiden gaat afvlakken, laat staan dat het aantal hockeyers weer

⁷ 60%/50% – 100% = 20%.

⁸ Voor de ledenaantallen in 2019 per club, zie <https://www.knhb.nl/clubs>. Voor de totale ledenaantallen in Nederland, zie het document ledenstatistiek 2019 op <https://www.knhb.nl/over-knhb/cijfers-en-plannen>.

gaat toenemen. De prognose van het haalbaarheidsonderzoek, dat er in Leiden dan wel bij LHC Roomburg, in 2025 tientallen procenten meer hockeyers zullen zijn dan in 2017, lijkt met deze wetenschap nog minder realistisch.

Dit gezegd hebbende, laten de cijfers wel zien dat LHC Roomburg in 2017 een (klein) veldtekort had op zaterdag volgens de KNHB normen, en dat dit tekort sindsdien waarschijnlijk iets groter is geworden, doordat het aantal leden van de club met 4 procent is gegroeid. Maar de cijfers laten ook zien, dat het veldtekort bij Roomburg op zaterdag redelijkerwijs ondervangen kan worden, door de hockeywedstrijden op zaterdag iets beter te verspreiden over de velden van de vijf clubs. Concreter: als LHC Roomburg voor een aantal wedstrijden op zaterdag gebruik zou maken van vrije veldruimte bij Alecto of LOHC, dan was er geen veldtekort. Aangezien het aantal leden van die laatste twee clubs de laatste jaren fors is gedaald, zou een betere spreiding van hockeyers over de velden van de verschillende clubs nu makkelijker moeten zijn dan in 2017.

3. Zelforganiserend vermogen van de hockeysport

De hierboven beschreven oplossing voor het veldtekort bij LHC Roomburg vereist afstemming tussen clubs en hockeyers. Maar betere verdeling van vraag en aanbod van hockeyvelden op het niveau van de stedelijke agglomeratie heeft als groot voordeel boven het aanleggen van een extra hockeyveld, dat zo min mogelijk hockeyvelden op zaterdag onderbenut blijven; velden die op andere dagen sowieso vaak onderbenut of onbenut blijven. Vanuit maatschappelijk oogpunt is dat alleen maar winst in een stedelijke omgeving met schaarse ruimte.

De bevinding op basis van KNHB cijfers, dat van een hockeyveldtekort alleen sprake is bij sommige clubs en alleen op zaterdagen, roept de vraag op of de hockeysport dit probleem niet zelf kan oplossen. Ik begrijp dat LHC Roomburg gebonden is aan regels en speelschema's waar de club zelf beperkte invloed op heeft. Van een goed georganiseerde landelijke sportgemeenschap mag naar mijn mening echter worden verwacht, dat zij welwillend is om piekbelasting op bepaalde plekken en momenten tegen te gaan en zo de druk op andere maatschappelijke belangen te verlichten.

Op grond van de cijfers in deze brief, concludeer ik dat de KNHB in samenwerking met de hockeyclubs, eventuele veldtekorten in onze regio relatief eenvoudig kan oplossen. Hiervoor zie ik in ieder geval drie mogelijkheden:

- Een beperkt aantal wedstrijden van zaterdag naar zondag verplaatsen.
- Iets meer sturing op de verhouding tussen uit- en thuiswedstrijden bij verschillende clubs.
- Met hockeyclubs afspreken, dat clubs die een (structureel) veldoverschot hebben, op zaterdag vrij veldruimte uitlenen of verhuren aan nabijgelegen clubs met een tekort.

Uit een onderzoek naar de ruimtebehoefte voor hockey in de regio Utrecht, een regio die net als de Leidse regio te maken heeft met bevolkingsgroei, blijkt dat clubs en KNHB daar samen op zoek zijn gegaan naar mogelijkheden om slimmer gebruik te maken van de bestaande

veldcapaciteit. Zij hebben hiervoor onder andere gekeken naar mogelijkheden om meer wedstrijden op zondag te plannen en zo de druk op de zaterdag te verlichten.⁹

Overigens heb ik van de stichting Vrienden van het Roomburgerpark begrepen, dat LHC Roomburg in de periode dat ik dit schrijf, al tijdelijk gebruik maakt van hockeyvelden van clubs in de omgeving, omdat de eigen velden vervangen worden door nieuwe watervelden en daardoor momenteel niet bruikbaar zijn. Als dit klopt, dan sterkt dit mij in de overtuiging dat het ervaren veldtekort van LHC Roomburg op creatieve wijze kan worden opgelost, zonder aanleg van een extra veld.

4. Conclusie

Op basis van alles wat ik in deze brief beschreven heb, kan ik geen andere conclusie trekken, dan dat het objectief gezien niet nodig is een extra hockeyveld in het Roomburgerpark aan te leggen. Daar een extra veld aanleggen, leidt er ofwel toe dat het veld nauwelijks gebruikt wordt, ofwel dat er minder gebruik zal worden gemaakt van bestaande velden in Leiden of de buurgemeenten. Leidenaren die willen hockeyen hebben dus ook geen baat bij een extra hockeyveld. Als de hockeyclubs in en rond Leiden en de KNHB de handen ineenslaan, is het veldtekort dat LHC Roomburg zegt te ervaren, eenvoudig op te lossen zonder een extra hockeyveld. Ik vertrouw erop dat u mijn mening deelt, dat de moeite die de KNHB en de clubs hiervoor moeten betrachten, niet opweegt tegen de materiele en immateriële kosten van een extra hockeyveld in het Roomburgerpark.

Aangezien het inrichtingsvoorstel wijk sportpark Roomburgerpark uitgaat van een extra hockeyveld in het Roomburgerpark, hoop ik u met dit stuk overtuigd te hebben, niet akkoord te gaan met de vaststelling van het inrichtingsvoorstel. Ik sluit af met de opmerking, dat ik desgewenst graag bereid ben een nadere toelichting te geven op mijn schrijven. Mijn telefoonnummer en e-mailadres zijn bij uw griffie bekend.

Met vriendelijke groet,

Martijn Epskamp

---

⁹ Ruimte voor hockey in de regio Utrecht 2016 – 2035. Een vraag-aanbod analyse. Mulier Instituut. Utrecht, 2016. Zie <https://sportzaken.pro/wp-content/uploads/2016/10/onderzoek-door-het-Mulier-Instituut.pdf>